



## NULITATEA – SANȚIUNE SPECIFICĂ DREPTULUI CIVIL

George TRAGONE,  
Elena TRAGONE

4. Игнатенко В. В. *Юридическая ответственность и избирательный процесс*. Москва: РЦОИТ, 2002.

5. Калинин А. *Особенности конституционно-правовой ответственности в избирательном праве как вида юридической ответственности*. În: Труды российских ученых, 2008, № 2.

6. Левченко Т. В. *Конституционно-правовая ответственность в избирательном праве: сравнительно-правовой аспект (на примере России, Великобритании и США)*. Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2008.

7. Сопельцев Н.С. *Проблемы юридической ответственности в избирательном праве*. În: Вестник Челябинского ун-та. Сер. 9. Право, 2002, nr. 1(3).

**N**ulitatea este sacțiunea care intervine în cazul în care, la încheierea actului juridic civil, nu se respectă condițiile de validitate.

**Funcțiile nulității.** Instituția nulității actului juridic civil are atât un rol preventiv, cât și un rol represiv. În consecință, nulitatea îndeplinește nu numai o funcție preventivă, ci și o funcție de sacțiune.

Funcția preventivă constă în efectul inhibitor pe care îl exercită asupra subiectelor de drept civil. Tentate să încheie actul juridic civil cu nerespectarea condițiilor lui de valabilitate, în sensul că știind că un asemenea act va fi lipsit de efecte, persoanele sînt descurajate și indemnate să respecte legea civilă.

Funcția de sancționare intră în acțiune atunci cînd funcția preventivă nu și-a dovedit eficiența, constînd în înlăturarea efectelor contrarii normelor juridice edictate pentru încheierea valabilă a actului juridic civil.

Unii autori adaugă și o a treia funcție a nulității actului juridic civil, ca fiind o sinteză a celorlalte două, anume funcția de *mijloc de garanție a principiului legalității* în domeniul actelor juridice civile.

**Delimitarea nulității de alte sacțiuni de drept civil.** Mai buna înțelegere a instituției nulității actului juridic civil presupune și operațiunea delimitării acesteia de alte cauze de ineficacitate a actului juridic civil. O asemenea delimitare contribuie și la evitarea confundării nulității actului juridic civil cu alte sacțiuni de drept civil,

confuzie ce nu este admisibilă, deoarece este vorba de concepte juridice diferite, fiecare avînd un regim juridic propriu.

**Nulitatea și rezoluțiunea.** Rezoluțiunea este acea sacțiune ce constă în desființarea retroactivă a unui contract sinalagmatic cu executare *uno ictu*, în cazul neexecutării culpabile a obligațiilor de către părți.

**Nulitatea și rezilierea.** Rezilierea este sacțiunea de drept civil ce intervine în cazul neexecutării culpabile a unui contract sinalagmatic cu executare succesivă și constă în încetarea efectelor contractului respectiv numai pentru viitor.

**Nulitatea și revocarea.** Revocarea ca sacțiune de drept civil constă în înlăturarea efectelor actului juridic civil datorate ingratitudinii gratificantului sau neexecutării culpabile a sarcinii.

**Nulitatea și caducitatea.** Caducitatea este cauză de ineficacitate ce constă în lipsirea actului juridic civil valabil încheiat de orice efecte, din cauza intervenirii unei împrejurări ulterioare încheierii sale și care este independentă de voința autorului actului juridic.

**Nulitatea și impozabilitatea.** Impozabilitatea este sacțiunea care intervine în cazul nesocotirii unor cerințe de publicitate față de terți, prevăzute de lege pentru anumite acte juridice.

**Nulitatea și reducțiunea.** Reducțiunea este sacțiunea civilă aplicabilă în cazul actelor juridice încheiate cu nesocotirea unor interdicții stabilite de lege pentru ocrotirea unor persoane sau pentru



restabilirea echilibrului contraprestațiilor într-un contract cu titlu oneros și comutativ.

### **Clasificarea nulităților actului juridic civil**

A. În funcție de natura interesului ocrotit prin norma încălcată avem nulitate absolută și nulitate relativă.

*Nulitatea absolută* este acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic civil, a unei norme juridice care ocrotește un interes general, obștesc.

*Nulitate relativă* este acea care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic civil, a unei norme juridice care ocrotește interesul particular, individual.

B. În funcție de întinderea efectelor avem nulitate totală și nulitate parțială.

*Nulitatea parțială* este acea nulitate care desființează numai o parte dintre efectele actului juridic civil, celelalte efecte menținându-se întrucât nu contravin legii.

*Nulitate totală* este cea care desființează actul juridic civil în întregime.

C. În funcție de modul de conservare legislativă avem nulitate expresă și nulitate virtuală.

Prin *nulitate expresă* se desemnează acea nulitate care este prevăzută ca atare, într-o dispoziție legală.

Prin *nulitate virtuală* se desemnează acea nulitate care nu este expres prevăzută de lege, dar care rezultă neîndoielnic din modul în care este reglementată o anumită condiție de validitate a actului juridic civil.

D. După felul condiției nerespectate avem nulitate de fond și nulitate de formă.

*Nulitatea de fond* este acea nulitate care intervine în cazul lipsei

ori nevalabilității unei condiții de fond a actului juridic civil.

*Nulitate de formă* este nulitatea care intervine în cazul nerespectării formei cerute ad validitatem.

### **Cauzele de nulitate**

Această sancțiune de drept civil are drept cauză generică nerespectarea, la încheierea actului juridic civil, a dispozițiilor legale care reglementează condițiile sale de validitate.

### **Cauze de nulitate absolută.**

Următoarele cauze atrag nulitatea absolută a actului juridic civil:

- încălcarea dispozițiilor legale referitoare la capacitatea civilă a persoanelor, însă numai dacă este vorba de nerespectarea unei incapacități speciale de folosință a persoanei fizice, instituite pentru ocrotirea unui interes obștesc, sau dacă este vorba de lipsa capacității de folosință a persoanei juridice ori nerespectarea principiului specialității capacității de folosință a persoanei juridice;

- lipsa totală a consimțământului;
- nevalabilitatea obiectului actului juridic civil;

- nevalabilitatea cauzei actului juridic civil, dar numai atunci când lipsește cauza datorită absenței scopului imediat, cauza este ilicită sau imorală;

- nerespectarea formei cerute ad validatem;

- nerespectarea dreptului de preempțiune în cazul vânzării unei suprafețe de pădure proprietate privată;

- încălcarea ordinii publice;

- fraudarea legii.

### **Cauze de nulitate relativă.**

Următoarele cauze atrag nulitatea relativă a actului juridic civil:

- nerespectarea regulilor referitoare la capacitatea civilă a persoanei, însă numai atunci când: actul juridic este încheiat de per-

soana lipsită de capacitate de exercițiu; actul juridic s-a încheiat fără încuviințarea ocrotitorului legal și lezează minorul între 14 și 18 ani; actul juridic s-a încheiat fără încuviințarea autorității tutelare; actul juridic s-a încheiat pentru persoana juridică în lipsa ori cu depășirea puterilor conferite; actul juridic s-a încheiat cu nerespectarea unor incapacități speciale de folosință, instituite pentru protecția unor interese individuale;

- lipsa de discernământ în momentul încheierii actului juridic civil;

- viciile de consimțământ;

- nerespectarea dreptului de preempțiune.

### **Regimul juridic al nulității**

Prin regim juridic al nulității înțelegem regulile cărora le este supusă nulitatea absolută sau, după caz, nulitatea relativă.

Regimul juridic al nulității vizează trei aspecte: cine poate invoca nulitatea, cât timp poate fi invocată nulitatea și dacă nulitatea poate să fie acoperită ori nu prin confirmare.

*Regimul juridic al nulității absolute.* Regulile în care se exprimă regimul juridic al nulității absolute sînt:

- nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes;

- nulitatea absolută poate fi invocată oricînd, pe cale de acțiune sau de excepție, acțiunea în declararea nulității fiind imprescriptibilă;

- în principiu, nulitatea absolută nu poate fi acoperită prin confirmare.

*Regimul juridic al nulității relative.* Acest regim juridic se exprimă în următoarele trei reguli:

- nulitatea relativă poate fi invocată doar de persoana al cărei interes a fost nesocotit la încheierea actului juridic civil;



- acțiunea în anulabilitate este prescriptibilă;

- nulitatea relativă poate fi confirmată.

### **Efectele nulității**

Prin efectele nulității se înțeleg consecințele juridice ale aplicării sancțiunii.

Nulitățile sînt aplicare desființării în tot sau în parte a actului juridic încheiat cu încălcarea dispozițiilor legale, refiritoare la condițiile de validitate.

### **Principiile efectelor nulității și excepțiile lor**

a) *Principiul retroactivității efectelor nulității actului juridic civil.* Potrivit acestui principiu, nulitatea produce efecte nu numai pentru viitor, ci și pentru trecut, adică efectele nulității urmăresc actul juridic pînă în momentul încheierii lui. Sînt considerate excepții de la acest principiu acele situații în care, din anumite rațiuni, efectele produse între momentul încheierii actului juridic și momentul constatării nulității sînt menționate.

b) *Principiul repunerii în situația anterioară.* Acest principiu reprezintă regula de drept potrivit căreia tot ceea ce s-a executat în baza unui act anulat trebuie restituit părților raportului juridic, astfel încît să fie puse în situația în care s-ar fi aflat dacă actul nu s-ar fi încheiat. Sînt excepții de la acest principiu acele situații în care, din anumite rațiuni, prestațiile efectuate în temeiul actului anulat nu sînt supuse restituirii.

c) *Principiul actului subsecvent.* Acest principiu reprezintă regula de drept potrivit căreia anularea actului inițial atrage și anularea actului subsecvent. Sînt considerate excepții de la acest principiu unele situații în care anularea actului inițial nu atrage și anularea actului subsecvent.

### **Principii de drept care înlătură regula „quod nullum est, nullum producit effectum”**

a) *Principiul conversiunii.* Conversiunea actului juridic înseamnă în esență înlocuirea actului nul cu un act valabil. Pentru a opera conversiunii, se cer următoarele condiții:

- să existe un element de diferență între actul nul și actul valabil;

- unul dintre acte să fie anulat efectiv total;

- din manifestarea de voință a părților să nu rezulte inadmisibilitatea conversiunii.

Avînd în vedere aceste condiții, rezultă că nu este vorba de conversiune în următoarele cazuri:

- actul juridic nu este încă desființat, bucurîndu-se de prezumția de validitate;

- unele cauze ale actului sînt anulate, iar altele – menținute;

- actul juridic apare nul din cauza denumirii greșite date de părți;

- în cazul vinovăției.

b) *Principiul validității apartenenței în drept.* Acest principiu înlătură nulitatea unui act încheiat într-o situație de eroare co-

mună. Actele de stare civilă întocmite de o persoană care a exercitat public atribuții de ofițer de stare civilă sînt valabile chiar dacă acea persoană nu avea acea calitate.

c) *Principiul răspunderii civile delictuale.* Acest principiu are în vedere situația în care incapabilul minor ar săvârși un delict civil cu ocazia încheierii actului juridic, situație în care nu se putea crea anularea actului juridic, întrucît cealaltă parte ar fi fost prejudiciată. Menținerea actului anulabil este cea mai bună reparare a prejudiciului ce s-ar putea produce cocontractantului prin fapta ilicită a minorului.